

Netwerkbijeenkomst AgroAgenda Noord-Nederland

Workshop:

Leren vanuit vakmanschap, geborgd door wetenschap

Sprekers:

- Pieter van der Valk, melkveehouder en oprichter Agricycling
- Chris Schott, scientific project manager, Wetsus

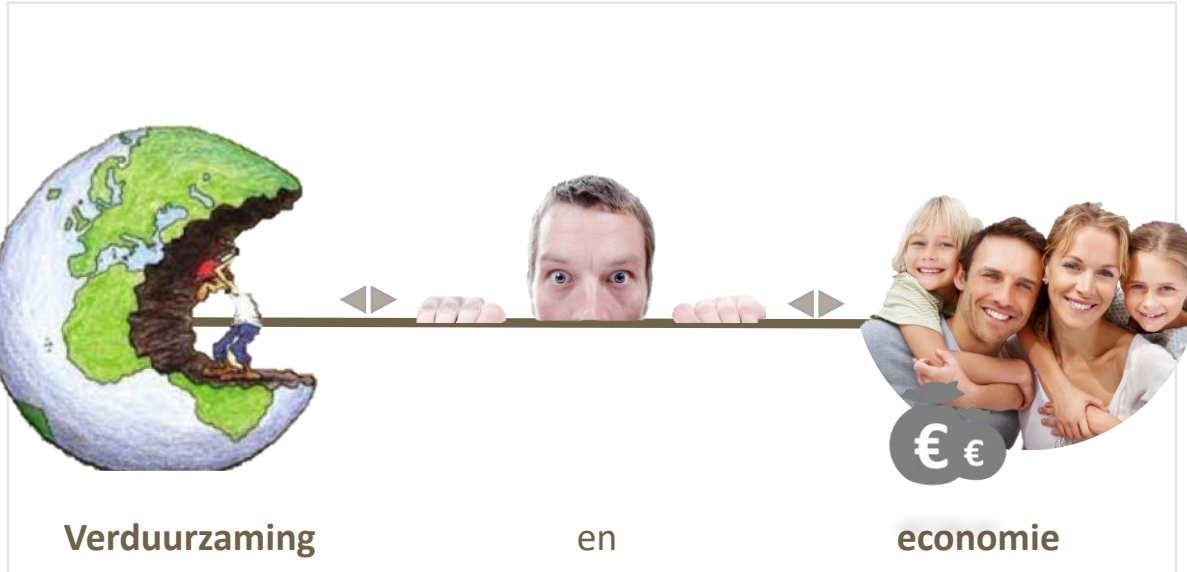
Moderator:

- Emiel Elferink, lector Duurzaam Bodembeheer, Van Hall Larenstein

Leren vanuit
vakmanschap,
geborgd door
wetenschap

De paradox van de boer....

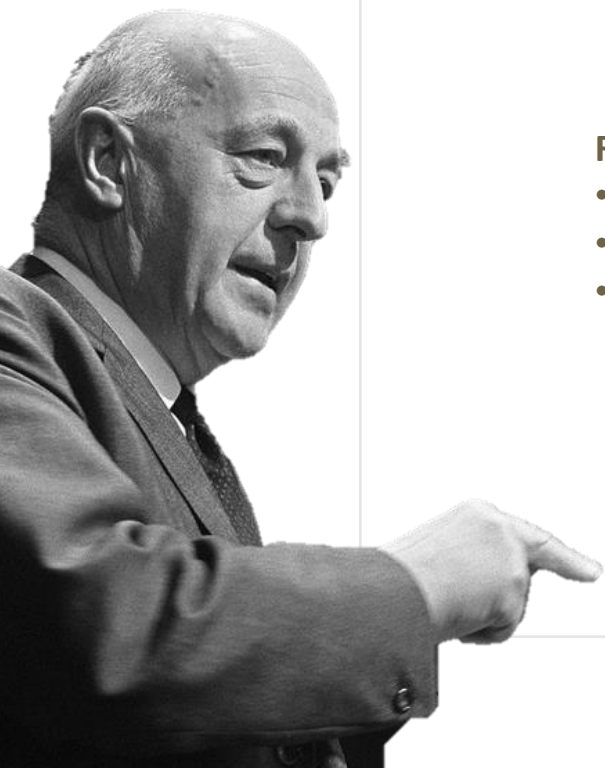

Dit betreft een issue voor
de boer
(Landbouw)

en

voor **landelijk gebied**
(Sociaal economische
positie van landelijk
gebied)

De integrale oplossing van toen...

RESULTAAT

- Voedselsysteem met focus op productie (output)
- Sterke organisatie van de voedselketen
- Pijler onder de welvaart van NL

OUTPUT

PRODUCTIE
VAN GEZOND
VOEDSEL

CONSUMPTIE
DOOR DE
SAMENLEVING

LANDELIJK
GEBIED

STEDELIJK
GEBIED

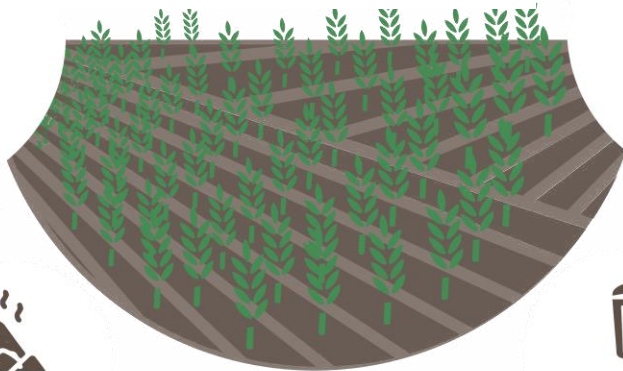

BODEMOPNAME
EN VERBETERING
BODEMLEVEN

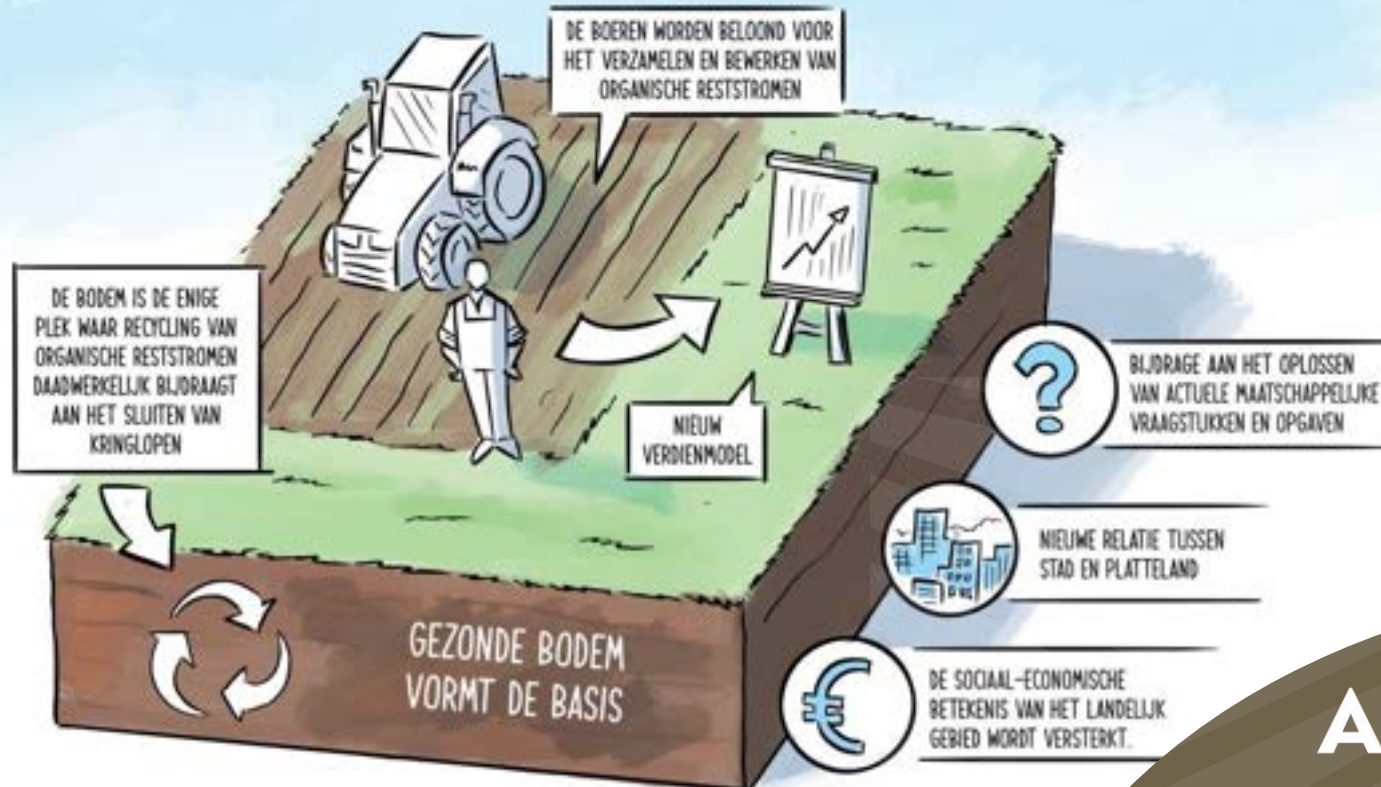
MEST/RESTSTROMEN
VANUIT SAMENLEVING

Bodem is de enigen plek
waar we echt kunnen
recyclen

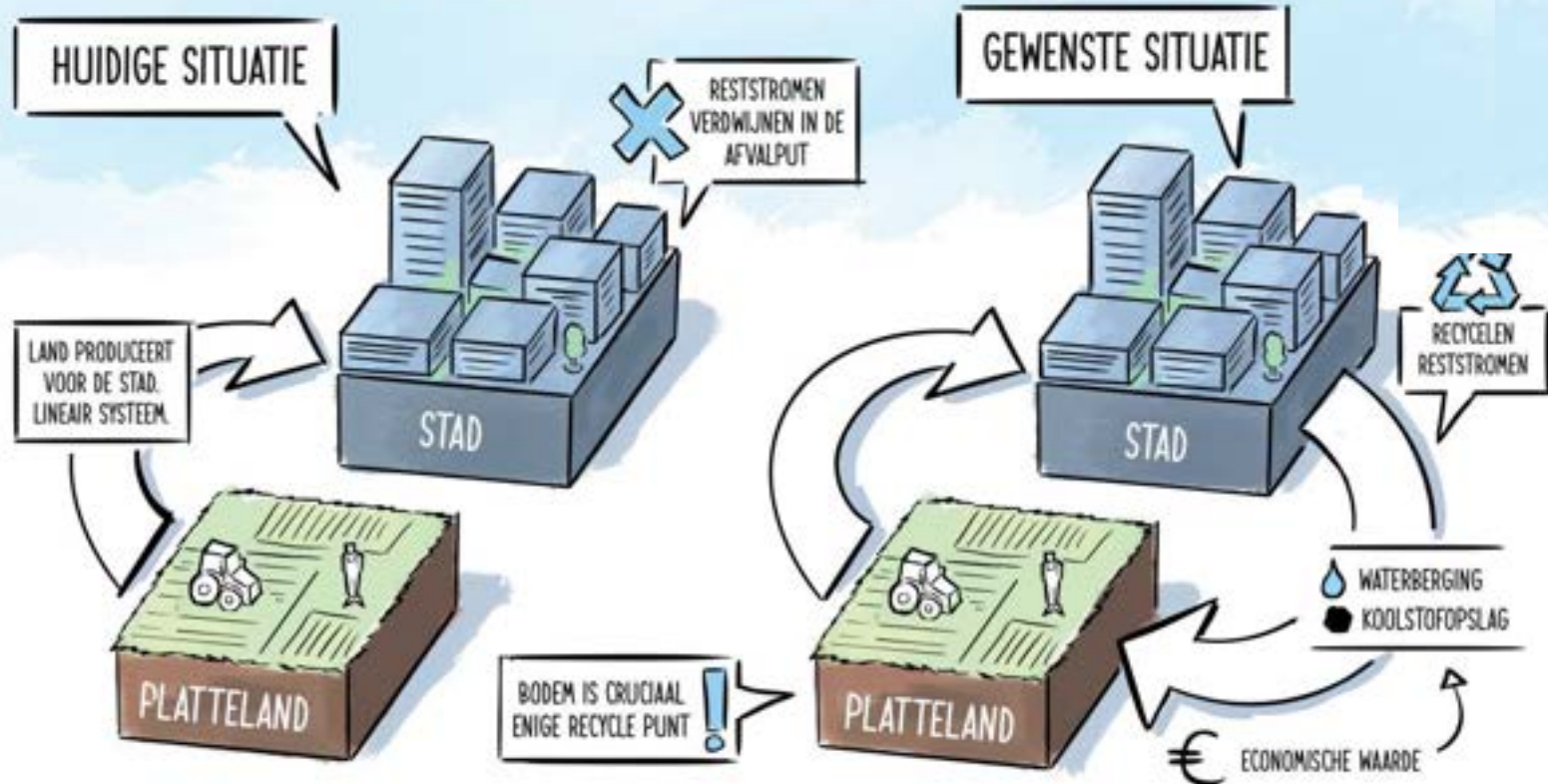
INPUT

BOEREN COLLECTIEF

WEDERKERIGHEID TUSSEN STAD EN PLATTELAND

VAN PRODUCTIE MAXIMALISATIE NAAR OPTIMALISATIE

Agricycling
benut de bodem

Akkerbouwer
kleigrond
Pootgoed/uien/bieten/graa
2,5% organische stof

Melkveehouder
Kleigrond
Grasland
10% organische stof

Akkerbouwer
zandgrond
aardappelen/uien/bieten/graa
1,2% organische stof

Melkveehouder
Veengrond
Grasland
35% organische stof

Data analyse reststromen
- Minerale samenstelling
- Organische stof

Data analyse bodem
- Gebruik
- Soort
- Biologie

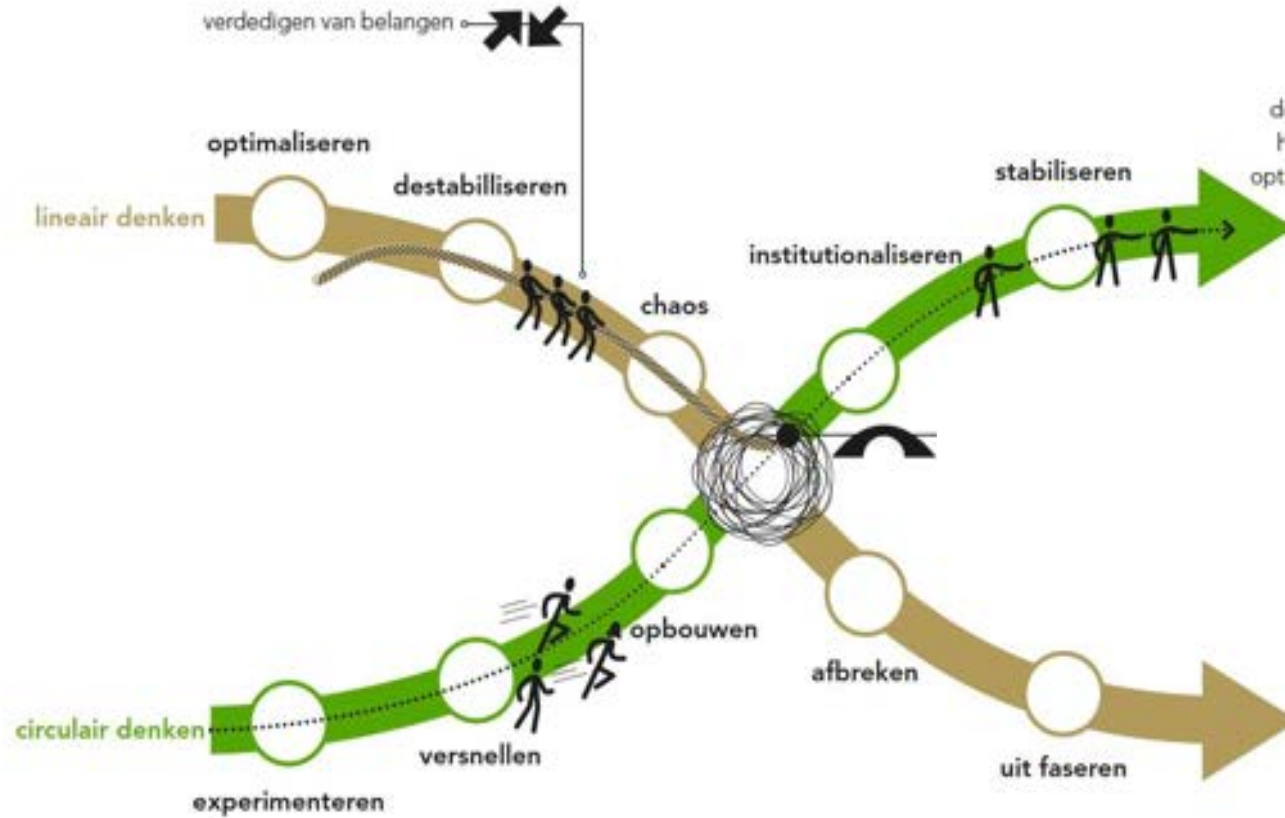
Van meest efficiënte naar meest
effectieve landbouw v/d wereld

Rantsoen voor de bodem op basis van
optimalisatie voor bodemfuncties vanuit
circulaire reststromen

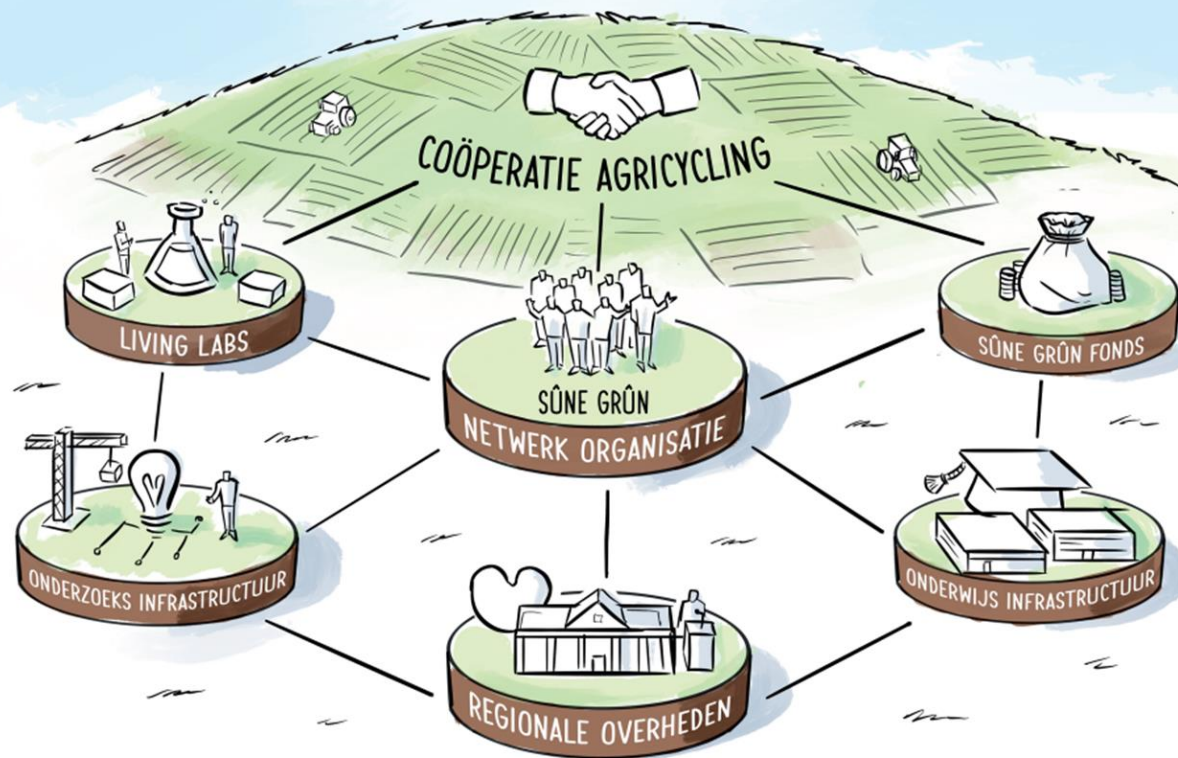

De landbouwtransitie
bestaat niet

We zijn allemaal in
transitie of we zijn het
niet.....

SÔNE GRÛN NETWERK

We bouwen aan een
coalition of the willing

Laten we samen bouwen.....

Leren vanuit vakmanschap, geborgd door wetenschap

Dr. Ir. Chris Schott

AgroAgenda Noord Nederland – 04.04.2025, Leeuwarden

Onderzoek met impact

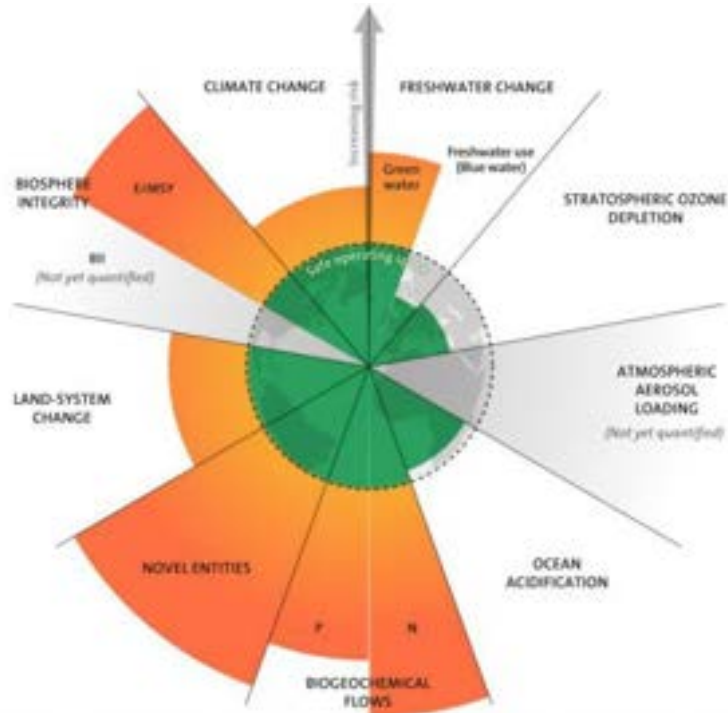

Figure 1. Planetary boundaries as summarized by the Stockholm Resilience Centre (Steffen et al. 2015; Stockholm Resilience Centre, 2022).

Betrokkene partijen bij Wetsus bodem

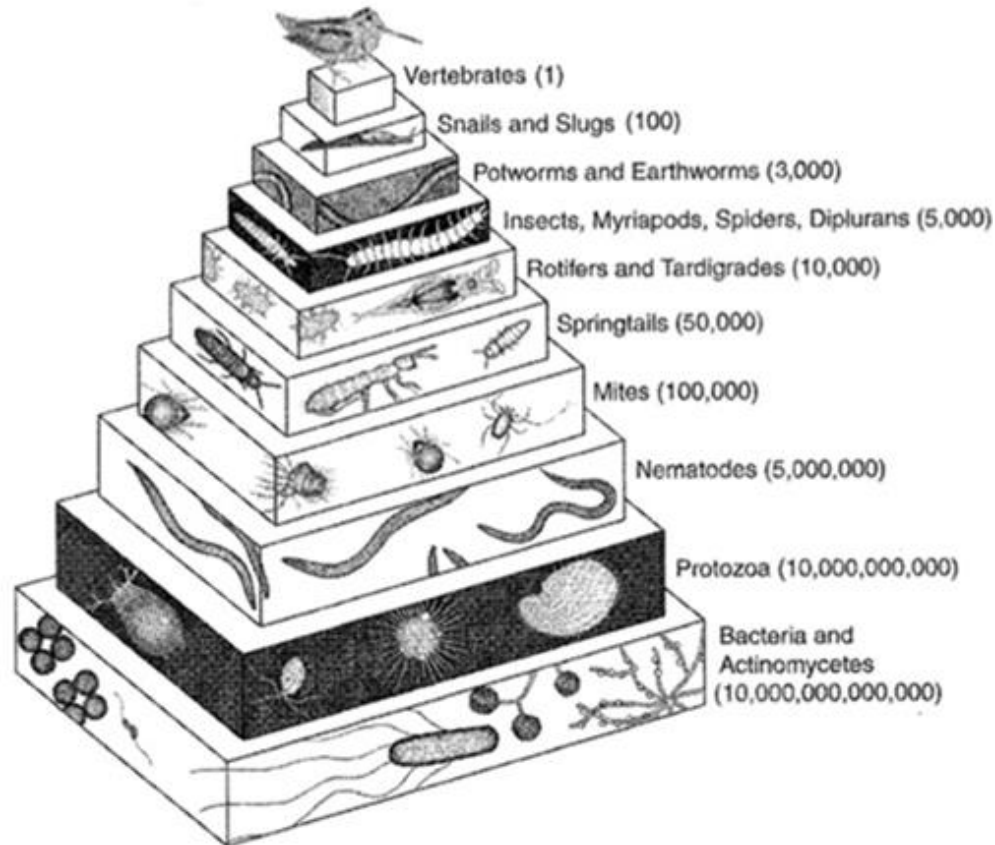
WON

Universiteit
Leiden

Gezonde bodem (voedingspyramide in 1 m² bodem)

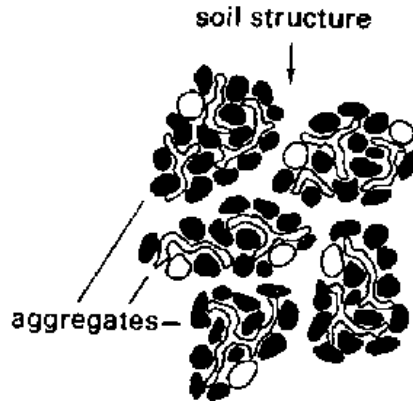
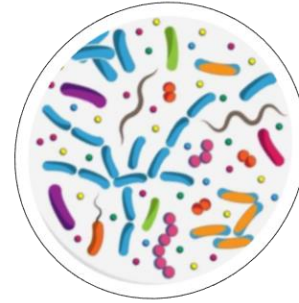
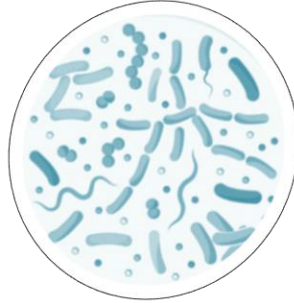
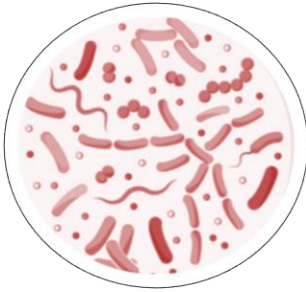

Mix – Macroaggregate

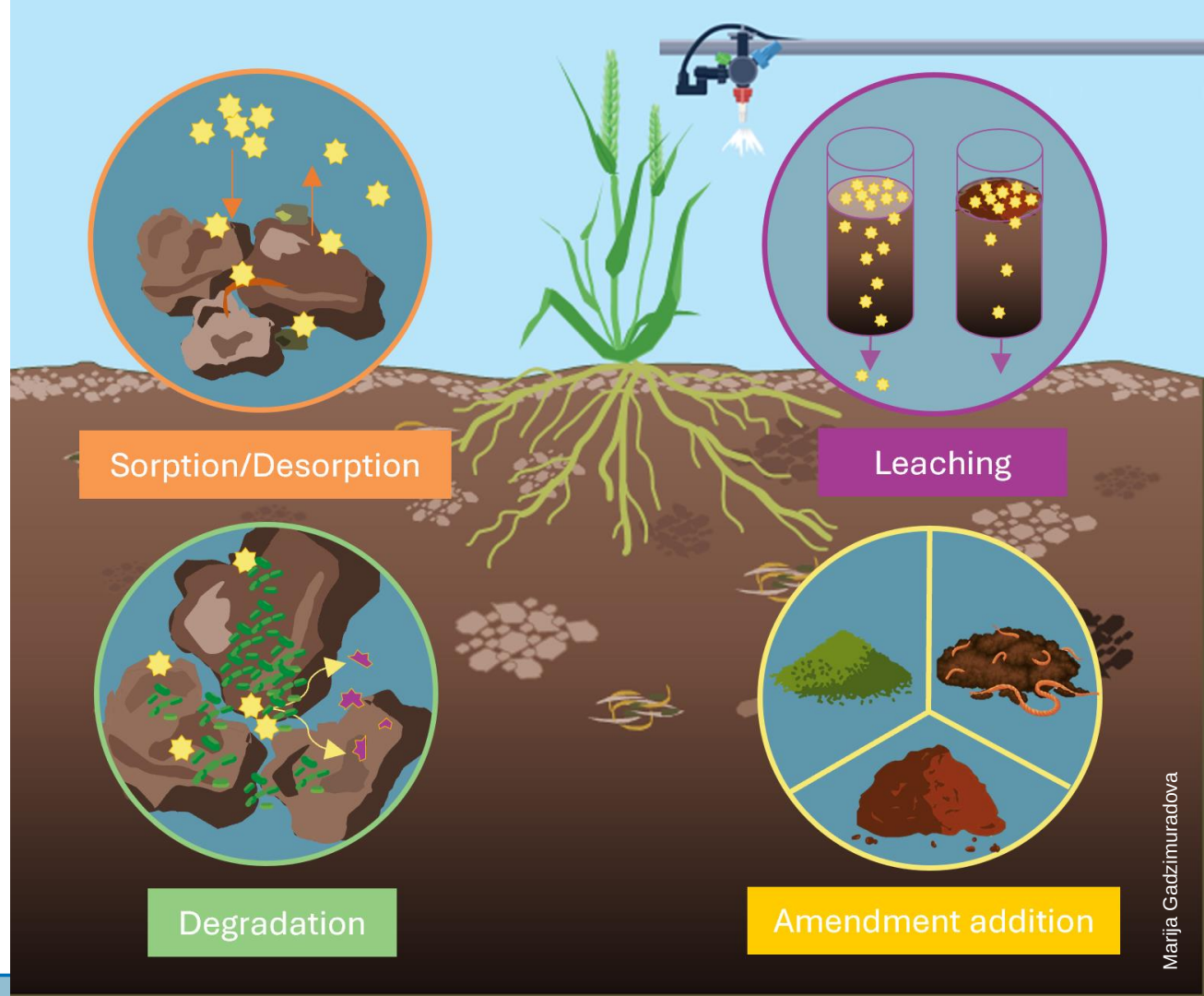
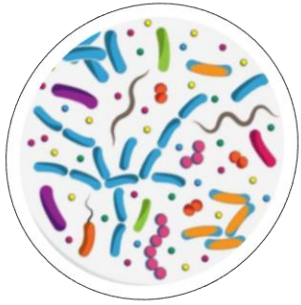
Foto: Vania Chavez Rico

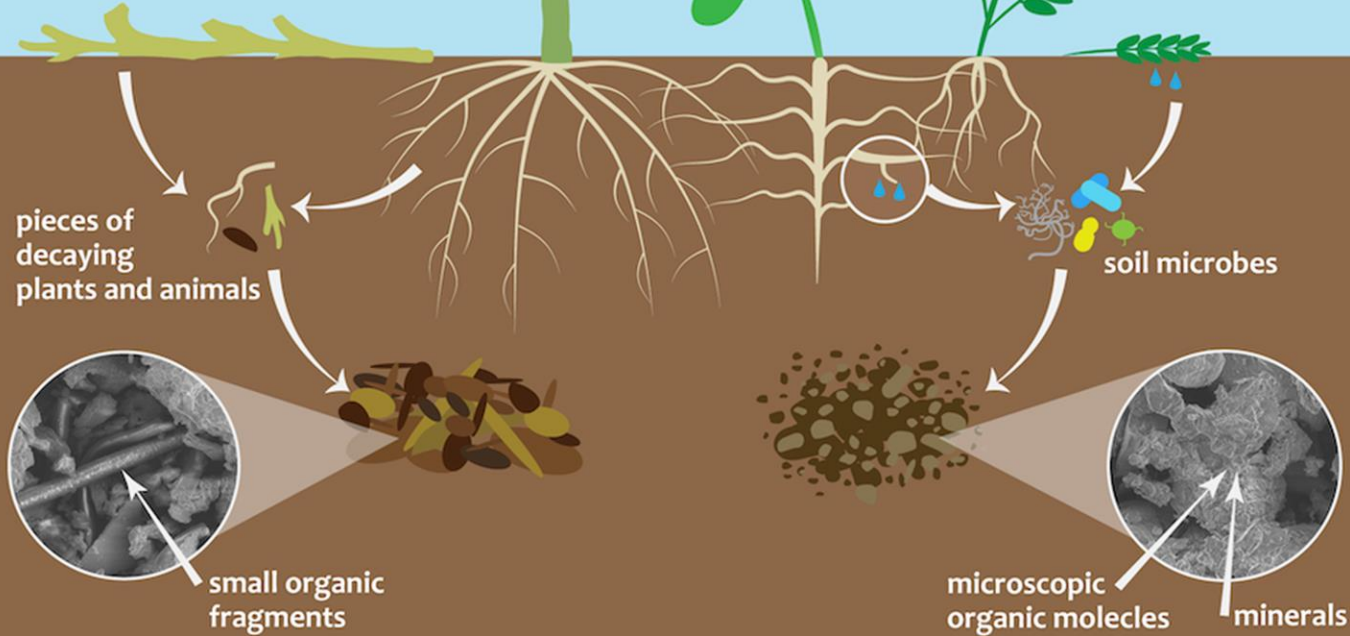
Bodem sturen met maatwerk

Low and White (1975)

particulate organic matter

lifetime
=
1-50
years

mineral-associated organic matter

lifetime
=
10-1000
years

Rethinking Farming and Manure management - ReFarM

Dr. ir. Chris Schott

Interreg

(Ko-)finanziert von
der Europäischen Union
(Mede) gefinancierd
door de Europese Unie

Deutschland – Nederland

ReFarM

combining scientific excellence with commercial relevance

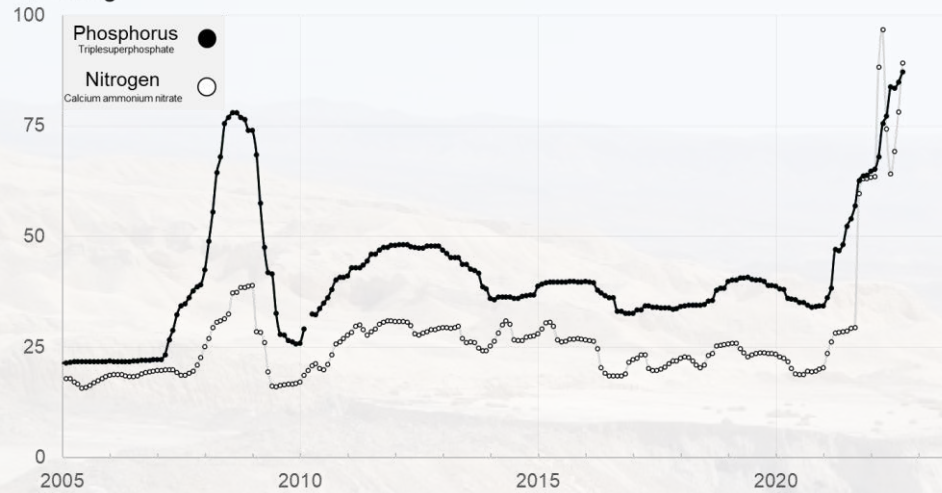

€/ 100kg

N:P verhouding past niet

N:P

8

6

4

2

0

Optimum

Cow manure

Pig manure

N:P verhouding past niet

N:P

8

6

4

2

0

Optimum

Cow manure

Pig manure

N 8

N

N

N

N

N

N

N

P

N 4

N

N

N

N

P

N 2

N

P

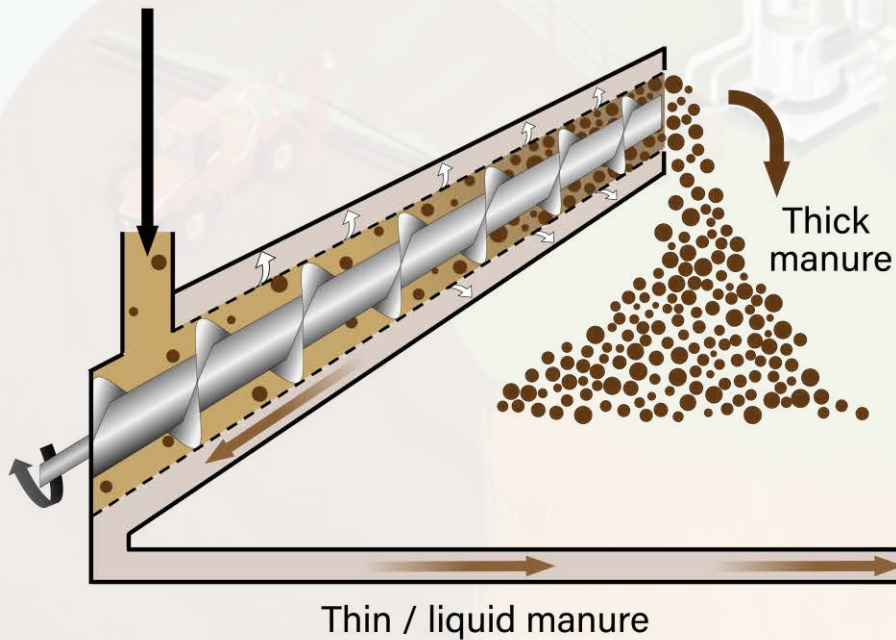

P

Animal manure

Thick manure

Thin / liquid manure

Biogas

Nitrogen and potassium

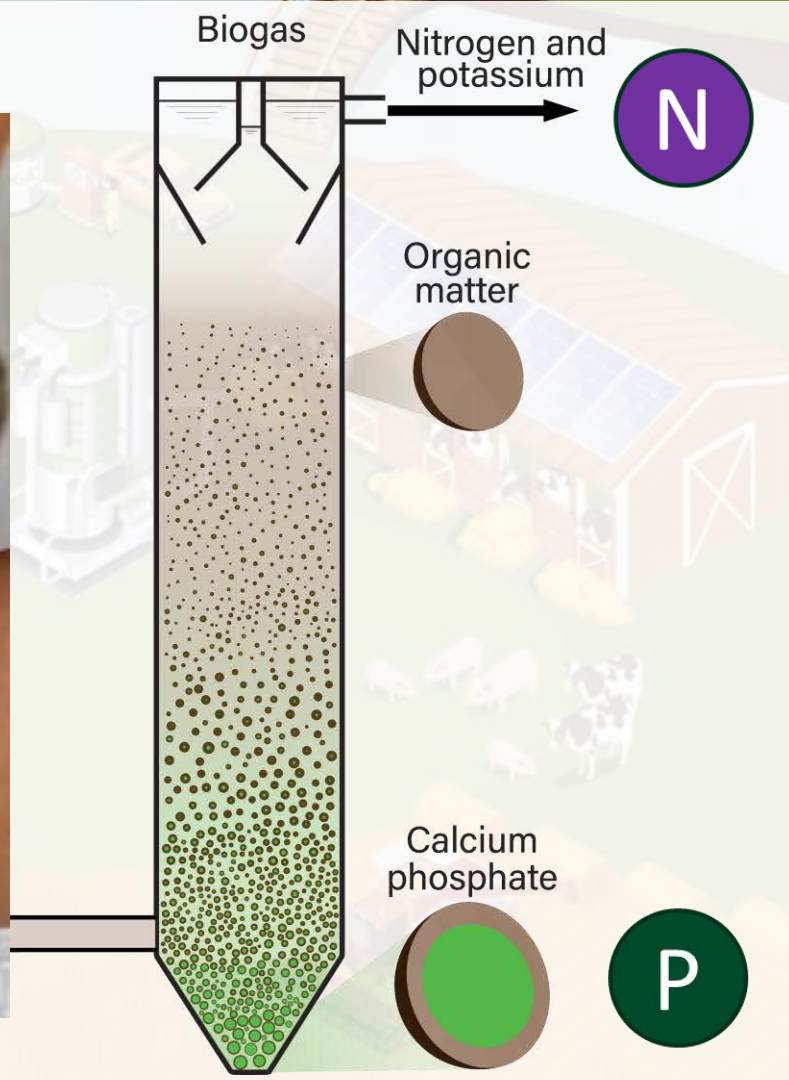

Organic matter

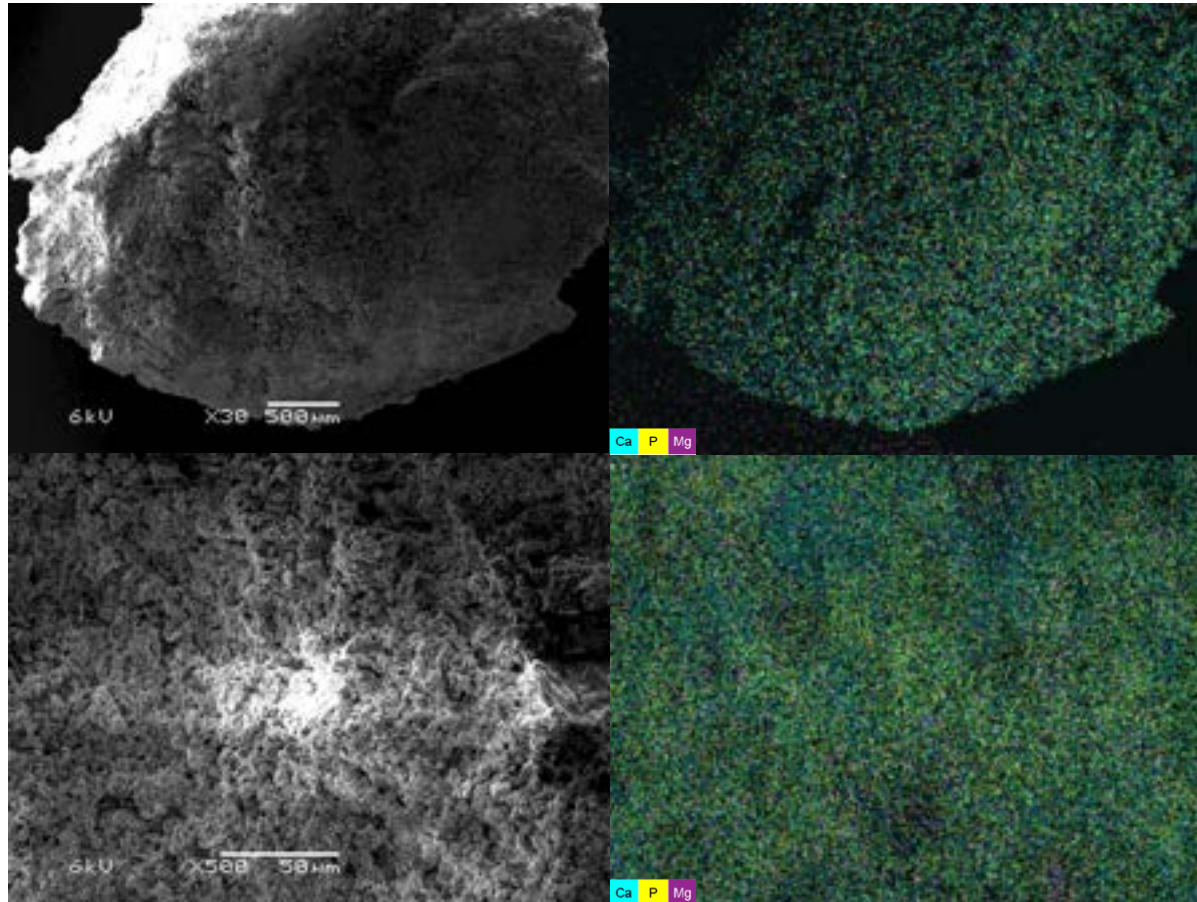

Calcium phosphate

$\text{Ca}_x(\text{PO}_4)_y$ kristallisatie

Schott et al. (2022)

(Ko-)finanziert von
der Europäischen Union
(Mede) gefinancierd
door de Europese Unie

Deutschland – Nederland

ReFarM

Thank you for your support!

(Ko-)finanziert von
der Europäischen Union
(Mede) gefinanciert
door de Europese Unie

Deutschland – Nederland

ReFarM

Niedersächsisches Ministerium
für Bundes- und Europaangelegenheiten
und Regionale Entwicklung

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie overijssel

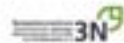
Ministerie van Economische Zaken

provincie
 groningen

Follow ReFarM!

Mts Broekroelofs

Humus Guru

Thema-avond bodem, dinsdag, 18 november 2025

[https://www.wetsus.nl/
events/themaavond-bodem/](https://www.wetsus.nl/events/themaavond-bodem/)

